

TOETSINGSCOMMISSIE WET WERK EN BIJSTAND

JAARVERSLAG 2012

Maart 2013

Inhoud

Inleiding	3
1. Organisatie	5
2. Adviezen incidentele aanvullende uitkering	6
2.1 Overzicht van het aantal verzoeken en uitgebrachte adviezen	6
2.1.1 Adviezen tot toekenning nader toegelicht	7
2.1.2 Adviezen tot afwijzing nader toegelicht	9
2.1.3. Ontwikkeling van het aantal verzoeken	11
2.2. Bevindingen en aanbevelingen IAU	12
2.2.1 De aanvraagprocedure	12
2.2.2 Beoordeling en advisering door de commissie	12
3. Adviezen meerjarige aanvullende uitkering	15
3.1 Overzicht van verzoeken en uitgebrachte adviezen	15
3.2 Beoordeling voortgang verbeterplannen	16
3.3. Bevindingen en aanbevelingen MAU	16
4. Korte vooruitblik	18
Bijlage 1: Regelgeving	19
Bijlage 2: Kernoverzicht van IAU-verzoeken over 2011	21
Bijlage 3: Kernoverzicht MAU-verzoeken 2012-2014	39

Inleiding

Zoals verwacht was zowel het aantal verzoeken om een meerjarige aanvullende uitkering (MAU) als om een incidentele aanvullende uitkering (IAU) in 2012 groter dan het jaar ervoor. Het aantal MAU-verzoeken is toegenomen van 24 in 2011 naar 35 in 2012; het aantal IAU-verzoeken nam toe van 259 in 2011 naar 288 in 2012. Een reden voor de toename was het feit dat over 2011 sprake was van een landelijk tekort op het budget als bedoeld in artikel 69 van de WWB van 16,8%, een tekort dat boven de grens van 6,7% voor de MAU en 10% voor de IAU lag.

Vanwege de landelijke tekortsituatie heeft de commissie een gesprek gevoerd met toenmalig staatssecretaris De Krom. Geconcludeerd is dat er, gelet op alle omstandigheden, geen ruimte was de regelgeving aan te passen. Aan de commissie is verzocht om de beoordelingsruimte die zij heeft verstandig te gebruiken. Gesignaleerd is dat dit ertoe kan leiden dat, vooral wat betreft de IAU, naar verhouding meer verzoeken worden afgewezen dan voorgaande jaren. Immers, er dient sprake te zijn van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt, waarbij de commissie de situatie beschouwt in vergelijking met andere gemeenten. Alleen bij gemeenten met minder dan 40.000 inwoners biedt de regelgeving de mogelijkheid dat bij geen uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt beleid en uitvoering alsnog aanleiding kan zijn voor een positief advies.

Het aantal MAU- en IAU-verzoeken was aanleiding om het secretariaat uit te breiden en tot procedurele veranderingen te komen ten behoeve van een nog efficiënter beoordelingsproces, om de adviezen zoveel mogelijk in 2012 af te ronden en om extra aandacht te besteden aan de consistentie in de beoordeling tussen de gemeenten. Immers de aanvullende uitkeringen worden betaald uit het budget dat voor de gemeenten is gereserveerd en de regelingen doen dus een beroep op de solidariteit tussen gemeenten.

Het accent heeft gelegen op doorontwikkeling van de beoordelingsprocedure bij de IAU. Hierbij lag de nadruk op beoordeling van de arbeidsmarktsituatie, waar mogelijk mede op basis van beschikbaar cijfermateriaal van CBS en UWV. De commissie heeft hierbij de lijn van de voorgaande jaren vastgehouden, namelijk dat uitzonderlijk is gedefinieerd als uitzonderlijk ten opzichte van de algemene situatie in Nederland. Wanneer een gemeente de gevolgen ondervindt van de slechte economische conjunctuur is dat op zichzelf voor de commissie geen reden geweest om de arbeidsmarktsituatie als uitzonderlijk aan te merken, omdat veel gemeenten geconfronteerd werden met deze slechte economische conjunctuur.

De commissie heeft bij haar oordeelsvorming betrokken in hoeverre de argumenten van de gemeente worden weerspiegeld door beschikbare cijfers, ondermeer met betrekking tot het algemene beeld van de arbeidsmarkt van de regio. Vervolgens is – wanneer van toepassing - gekeken naar beleid en uitvoering door de gemeente. Bij de vraag of beleid en uitvoering op orde zijn, heeft de commissie extra gelet op de sturing. Zij vindt het van groot belang dat, vooral wanneer al langere tijd sprake was van tekorten, de gemeente dit tijdig heeft signaleerd en hierop actie heeft ondernomen.

Ondanks het ten opzichte van 2011 toegenomen aantal MAU-verzoeken (35) en IAU-verzoeken (288), is de commissie er nagenoeg geheel in geslaagd de advisering aan de staatssecretaris voor 31 december 2012 af te ronden. Slechts bij een achttal gemeenten is een onderzoek door de inspectie naar beleid en uitvoering, in het kader van de IAU, pas in een later stadium gevraagd en zijn deze adviezen

in januari 2013 afgerond. De afronding van de advisering van een drietal MAU-verzoeken wachtte nog op de instemming van de gemeenteraden met de verbeterplannen. De onderzoeken door de Inspectie in het kader van de MAU en IAU waren voor het eind van 2012 allen afgerond.

Opbouw van het jaarverslag

Hoofdstuk 1 bevat informatie met betrekking tot de commissie en het secretariaat.

In hoofdstuk 2 treft u de informatie over de Incidentele aanvullende uitkering (IAU) aan. Het betreft cijfers over het aantal verzoeken, de positieve en negatieve adviezen en bevindingen en aanbevelingen.

In hoofdstuk 3 treft u de informatie over de Meerjarige aanvullende uitkering (MAU) aan. Het betreft het aantal verzoeken, positieve en negatieve adviezen, de bevindingen over de voortgangsrapportages van gemeenten aan wie in eerdere jaren al een MAU-verzoek is toegekend en bevindingen en aanbevelingen.

Hoofdstuk 4 tot slot bevat een korte vooruitblik.

In bijlage 1 treft u de voor IAU en MAU relevante regelgeving aan. In de regelgeving hebben zich in 2012 geen wijzigingen voorgedaan.

Bijlagen 2 en 3 bevatten overzichten over de behandeling van alle ingediende verzoeken.

De voorzitter van de Toetsingscommissie Wet werk en bijstand,

Prof. dr. R. van der Veen

De secretaris van de Toetsingscommissie Wet werk en bijstand,

Drs. P.M.C. Janssen

1. Organisatie

De commissie heeft in 2012 een nieuw lid begroet. Ingaande 1 mei 2012 is tot lid van de commissie benoemd de heer G. Jaarsma. Voor het overige hebben zich in 2012 geen wijzigingen voorgedaan in de samenstelling van de commissie. De commissie bestond in 2012 uit de heer R. van der Veen (voorzitter) en de leden mevrouw M. Mittendorff, de heer A. Mosterd, de heer S. Zouridis en sinds 1 mei 2012 de heer G. Jaarsma.

Wegens het bereiken van de overeengekomen aanstellingstermijn, zou de heer R. van der Veen de commissie per 31 december 2012 verlaten. Aangezien werd verwacht dat mogelijk niet alle in 2012 ingediende verzoeken om een aanvullende uitkering zouden kunnen worden afgehandeld, is besloten om de termijn van de voorzitter met drie maanden te verlengen tot 1 april 2013.

Mede gelet op het grotere aantal IAU- en MAU-verzoeken, heeft de commissie in 2012 vaker vergaderd dan in 2011, namelijk 12 keer in 2012 en 8 keer in 2011. In 2012 vonden de vergaderingen plaats op 17 februari, 23 maart, 13 april, 10 mei, 22 juni, 16 augustus, 7 september, 27 september, 12 oktober, 5 november, 23 november en 7 december.

Verder is per 1 maart 2012 een nieuwe secretaris van de Toetsingscommissie aangesteld, de heer P.M.C. Janssen. De heer C.A. Westra is per 1 maart met pensioen gegaan. Het secretariaat bestaat verder uit de heer L. Flapper en is uitgebreid met mevrouw H. Bosch.

Wegens technische problemen is de website van de commissie in mei 2012 korte tijd onbereikbaar geweest. Als voorlopige oplossing is ervoor gekozen om de website van de commissie onder te brengen bij het gemeenteloket van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

2. Adviezen incidentele aanvullende uitkering

De regelgeving met betrekking tot de aanvullende uitkeringen is niet veranderd ten opzichte van het verslagjaar 2011. De regelgeving en een volledige beschrijving van de werkwijze van de commissie zijn te vinden op de website van de commissie www.toetsingscommissiewwb.nl.

2.1 Overzicht van het aantal verzoeken en uitgebrachte adviezen

In 2012 hebben 288 gemeenten een verzoek ingediend voor een IAU uitkering over 2011. Het totale bedrag van de 288, door de commissie in behandeling genomen verzoeken over 2011 bedroeg € 262,3 miljoen.

Al deze gemeenten hebben het verzoek om IAU tijdig ingediend. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de 288 gemeenten waarvan het verzoek om IAU in behandeling is genomen en van de wijze waarop de advisering tot stand is gekomen.

Voor de vaststelling van het bedrag waarop een gemeente aanspraak kon maken bij een positief advies, is de commissie in beginsel uitgegaan van de kosten van bijstand zoals deze zijn opgenomen in de door de gemeente over 2011 afgelegde verantwoording, op de wijze als bedoeld in artikel 17a van de Financiële-verhoudingswet (SiSa-bijlage). In 39 gevallen bleek dat de door de gemeente via het aanvraagformulier ingediende opgave niet overeen kwam met de gegevens volgens deze bijlage. Conform regelgeving is uitgegaan van de SiSa-bijlage, tenzij de gemeente kon aantonen dat de SiSa-bijlage niet correct was en dit, in geval van een opwaartse afwijking, werd ondersteund door een accountantsverklaring. Na navraag bij de gemeenten bleek overigens de SiSa-opgave in de meeste gevallen correct te zijn.

Van de 288 gemeenten hadden er:

- 28 minder dan 10.000 inwoners;
- 198 tussen de 10.000 en 40.000 inwoners en
- 62 meer dan 40.000 inwoners.

Tabel 1 Positieve en negatieve adviezen

		Aantal	Perc.	Bedrag	Perc.
Ingediend		288	100,0%	262.273.936	100,0%
Positief advies		244	84,7%	132.292.609	50,4%
A.	t/m 10.000 inwoners	28	9,7%	3.485.251	1,3%
B.	10.001 t/m 40.000 inwoners	183	63,5%	57.419.911	21,9%
C.	meer dan 40.000 inwoners	33	11,5%	71.387.447	27,2%

Negatief advies		44	15,3%	129.981.327	49,6%
A.	t/m 10.000 inwoners	0	0,0%		0,0%
B.	10.001 t/m 40.000 inwoners	15	5,2%	7.805.272	3,0%
C.	meer dan 40.000 inwoners	29	10,1%	122.176.055	46,6%

2.1.1 Adviezen tot toekenning nader toegelicht

Gemeenten met minder dan 10.000 inwoners

In deze categorie zijn 28 aanvragen ingediend. Deze gemeenten dienen te voldoen aan het rechtmatigheids criterium. Al deze gemeenten voldeden daaraan.

Gemeenten met 10.000 tot 40.000 inwoners

De gemeenten in deze categorie dienen allereerst te voldoen aan het rechtmatigheids criterium.

Voorts dient sprake te zijn van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt, dat wil zeggen dat zij voldoen aan het criterium van artikel 15, vijfde lid, Regeling WWB of aan een van de door de commissie geformuleerde statistische criteria of dat de uitzonderlijke situatie blijkt uit de door de gemeente verstrekte informatie. Wanneer dit niet het geval is, kan beleid en uitvoering naar het oordeel van de commissie aanleiding geven tot een positief advies (hardheidsclausule).

Voor de beoordeling van de situatie op de arbeidsmarkt maakt de commissie allereerst gebruik van objectieve statistische criteria, te weten:

- Het arbeidsmarktcriterium in de Regeling WWB (afgekort: WWB-criterium). Wanneer zowel de instroom in de gemeente in 2011 als percentage van de gemiddelde instroom over de jaren 2008 t/m 2010 hoger is dan het vergelijkbare landelijk percentage, als de uitstroom in deze gemeente in 2011 als percentage van de gemiddelde uitstroom in 2008 t/m 2010 lager is dan het vergelijkbare landelijk percentage.
- De criteria van de commissie, te weten:
  - Het WBB-criterium: wanneer het percentage van de werkloze beroepsbevolking (WBB) in het COROP-gebied waartoe de gemeente behoort tussen 2009 en 2011 met meer dan 1 procentpunt is gestegen ten opzichte van de landelijke ontwikkeling in dezelfde periode, wordt tot een uitzonderlijke arbeidsmarktsituatie geconcludeerd.
  - Het NWW-criterium: wanneer de stijging van het aantal niet werkende werkzoekenden (NWW) in 2011 ten opzichte van 2009 in die gemeente 5 procentpunt hoger is dan het vergelijkbare landelijk percentage, wordt tot een uitzonderlijke arbeidsmarktsituatie geconcludeerd.

Van de 183 gemeenten met een inwonertal tussen 10.000 en 40.000 en een positief advies, voldeden 128 gemeenten aan tenminste één van de statistische criteria (tabel 2). Relatief veel gemeenten voldeden aan het NWW-criterium, namelijk 70 van de 128 gemeenten.

Tabel 2 Positieve adviezen o.b.v. objectieve criteria

	Aantal	Percentage	Bedrag	Percentage
Totaal	128	100,0%	40.163.553	100,0%
WWB	38	29,7%	12.486.582	31,1%
WBB	20	15,6%	8.311.119	20,7%
NWW	70	54,7%	19.365.852	48,2%

Van gemeenten die niet voldeden aan de objectieve (statistische) criteria werd de door de gemeente verstrekte informatie beoordeeld op de vraag of er sprake was van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt. Bij 18 gemeenten met een inwonertal tussen 10.000 en 40.000 kwam de commissie tot het oordeel van een uitzonderlijke arbeidsmarktsituatie (tabel 3).

Bij gemeenten waar geen sprake was van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt heeft de commissie beoordeeld of beleid en uitvoering toch aanleiding vormen voor een positief advies (hardheidsclausule). Dit leidde tot 37 positieve adviezen (zie tabel 3).

Tabel 3 Positieve adviezen o.b.v. door gemeente verstrekte informatie

	Aantal	Percentage	Bedrag	Percentage
Totaal	55	100,0%	17.256.358	100,0%
Arbeidsmarkt	18	32,7%	5.178.733	30,0%
Beleid	37	67,3%	12.077.625	70,0%

Gemeenten met meer dan 40.000 inwoners

Bij de gemeenten in deze categorie dient sprake te zijn van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt, wil de commissie positief kunnen adviseren. Dit betekent dat zij hetzij moeten voldoen aan ten minste één van de objectieve statistische arbeidsmarktcriteria hetzij dat de commissie op grond van de beoordeling van de door de gemeente verstrekte informatie tot de conclusie komt dat er sprake was van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt. Bovendien dienen beleid en uitvoering naar het oordeel van de commissie niet mede oorzaak te zijn van het tekort. Dit leidde in totaal tot 33 positieve adviezen (zie tabel 4).

Van deze 33 gemeenten voldeden 26 gemeenten aan een van de statistische criteria en is bij 7 gemeenten de situatie op de arbeidsmarkt als uitzonderlijk beoordeeld op basis van de door de gemeente verstrekte informatie en de informatie waarover de commissie zelf beschikte.

Tabel 4 Positieve adviezen voor gemeenten met meer dan 40.000 inwoners

	Aantal	Percentage	Bedrag	Percentage
Totaal	33	100,0%	71.387.447	100,0%
O.b.v. statistische criteria	26	78,8%	58.001.866	81,2%
• w.v. WWB	6	18,2%	13.305.558	18,6%
• w.v. WBB	5	15,2%	28.268.898	39,6%
• w.v. NWW	15	45,5%	16.427.410	23,0%
O.b.v. informatie van gemeenten	7	21,2%	13.385.581	18,8%

2.1.2 Adviezen tot afwijzing nader toegelicht

Van de in totaal 288 verzoeken om IAU heeft de commissie in 44 gevallen een negatief advies uitgebracht. Het aantal negatieve adviezen ligt met 15,3% (44/288) boven het percentage negatieve adviezen over 2010 (12,7%).

Het betrof 15 gemeenten met een inwonertal tussen 10.000 en 40.000 en 29 gemeenten met meer dan 40.000 inwoners.

Tabel 5 Negatieve adviezen

	Aantal	Perc.	Bedrag	Perc.
Totaal	44	100,0%	129.981.327	100,0%
A. t/m 10.000 inwoners	0	0,0%	0	0,0%
B. 10.001 t/m 40.000 inwoners	15	34,1%	7.805.272	6,0%
C. meer dan 40.000 inwoners	29	65,9%	122.176.055	94,0%

Tabel 6 Afwijzingsgronden

		Beroep op MAU		Onrechtmatigheid		Arbeidsmarkt		Beleid	
		Aan-tal	Bedrag	Aan-tal	Bedrag	Aan-tal	Bedrag	Aan-tal	Bedrag
	Totaal	5	2.272.240	4	61.919.653	25	55.351.125	10	10.438.309
A.	t/m 10.000 inwoners	n.v.t.	n.v.t.	0	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
B.	10.001 t/m 40.000 inwoners	3	975.219	2	2.824.690	10	4.005.363	n.v.t.	n.v.t.
C.	meer dan 40.000 inwoners	2	1.297.021	2	59.094.963	15	51.345.762	10	10.438.309

De Inspectie SZW heeft bij 2 gemeenten met een inwonertal tussen 10.000 en 40.000 en bij 2 gemeenten met meer dan 40.000 inwoners vastgesteld dat de uitvoering in 2011 niet rechtmatig was. In het kader van hoor en wederhoor zijn de bevindingen van de inspectie afgestemd met deze gemeenten. De commissie heeft het oordeel van de inspectie overgenomen en aan de minister van SZW geadviseerd de aanvraag IAU af te wijzen.

Over 5 gemeenten moest negatief worden geadviseerd vanwege het feit dat deze gemeenten over de periode 2011-2013 aanspraak konden maken op een MAU-uitkering. In zo'n situatie bestaat er geen recht meer op IAU.

Toegang tot de IAU is wel mogelijk voor gemeenten die in aanmerking konden komen voor een MAU over de periode 2011-2013, het verzoek om MAU hebben ingediend, maar zijn afgewezen omdat er geen sprake was van een – noemenswaardig – effect van een verdeelstoornis op het tekort of in tenminste een van de jaren 2012-2014 geen tekorten werden verwacht van ten minste 2,5%.

Met name in de categorie gemeenten met meer dan 40.000 inwoners was in het verslagjaar het aantal negatieve adviezen relatief hoog, namelijk 29 van de 62 door grote gemeenten ingediende verzoeken. Onder de huidige economische omstandigheden is het onvermijdelijk dat de wettelijk voorgeschreven procedure voor deze categorie gemeenten tot relatief veel negatieve adviezen leidt. Wanneer namelijk het oordeel luidt dat geen sprake is van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt, dan leidt dit bij gemeenten met meer dan 40.000 inwoners tot een negatief advies, terwijl bij kleinere gemeenten het gevoerde beleid alsnog aanleiding kan vormen om tot een positief advies te komen. Daarnaast bevat de regelgeving voor gemeenten met meer dan 40.000 inwoners niet alleen het vereiste dat naar het oordeel van de commissie sprake dient te zijn van een uitzonderlijke arbeidsmarktsituatie, maar ook dat het tekort niet mede is veroorzaakt door beleidskeuzes van danwel handelen door het college of de gemeenteraad. Bij gemeenten met minder dan 40.000 inwoners geldt deze bepaling niet.

Uit tabel 6 blijkt dat bij 15 van de 29 negatieve adviezen voor gemeenten met meer dan 40.000 inwoners de reden voor het negatieve advies is dat bij de gemeente geen sprake was van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt. Bij 10 gemeenten was naar het oordeel van de commissie wel sprake van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt, maar was de commissie van oordeel dat het tekort mede werd veroorzaakt door beleidskeuzes van dan wel handelen door het college of de gemeenteraad.

2.1.3. Ontwikkeling van het aantal verzoeken

Tabel 7 Verzoeken en uitgaven over 2004 t/m 2011

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Aantal verzoeken	65	55	26	64	76	180	259	288
Aantal toekenningen	59	49	25	59	70	171	226	244
Bedrag toekenningen in €	9.913.564	5.983.691	10.490.000	6.603.085	16.738.295	35.134.471	76.524.924	132.292.609
Gemiddeld uitgekeerd bedrag in €	168.027	122.116	419.600	111.917	239.119	205.465	338.606	542.183
In % van het macrobudget	0,20%	0,10%	0,25%	0,20%	0,40%	0,90%	1,90%	3,27%

Bron: Ministerie van SZW

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat het aantal verzoeken is toegenomen van 259 voor IAU over 2010 naar 288 voor IAU over 2011. Het totaal toegekende bedrag bedraagt circa € 132,3 mln. en was € 76,5 mln. Het gemiddeld uitgekeerde bedrag is toegenomen van € 338.606 naar € 542.183. Dit wordt mede veroorzaakt door de toename van het aantal uitkeringen aan gemeenten met meer dan 40.000 inwoners en de hoogte van de uitkering aan deze gemeenten. Het totale bedrag van de toekenningen maakt 3,26% uit van het totale macrobudget. Het jaar ervoor was dit nog 1,9%.

Van de 288 gemeenten die een verzoek hebben ingediend, was dit voor 57 gemeenten het eerste verzoek. Eén van deze gemeenten heeft minder dan 10.000 inwoners, 34 gemeenten een inwoneraantal tussen 10.000 en 40.000 en 22 gemeenten 40.000 of meer inwoners.

Eén gemeente heeft alle jaren een verzoek voor een aanvullende uitkering ingediend.

2.2. Bevindingen en aanbevelingen IAU

2.2.1 De aanvraagprocedure

Mede naar aanleiding van de bevindingen bij de IAU over 2010 zijn het aanvraag- en analyseformulier opnieuw geredigeerd. Het doel hiervan was om al bij indiening van de aanvraag over voldoende gegevens te beschikken om tot een oordeel over de arbeidsmarktsituatie en het gevoerde beleid te komen, zodat minder om extra informatie bij gemeenten gevraagd zou hoeven worden. Zo werd duidelijker om een analyse van de oorzaken van het tekort en van de arbeidsmarktsituatie gevraagd, welke maatregelen de gemeente getroffen heeft en werd gemeenten verzocht zich te vergelijken met referentiegemeenten. Hoewel de aangepaste formulieren tevoren door verschillende partijen beoordeeld zijn, bleken de formulieren tot relatief veel vragen bij gemeenten te leiden, vooral met betrekking tot de te hanteren definities en te kiezen referentiegemeenten. Verder bleek de kernkaart, waarin een gemeente zichzelf met andere gemeenten kan vergelijken, niet meer alle gevraagde informatie te bevatten.

In 2013 zullen het aanvraag- en analyseformulier opnieuw worden geredigeerd, waarbij rekening gehouden zal worden met de bevindingen bij de aanvraag- en beoordelingsprocedure (zie ook par. 2.2.2).

Divosa heeft op 29 mei 2012 een voorlichtingsbijeenkomst over de IAU georganiseerd, waarbij ook de secretaris van de Toetsingscommissie de procedure rond de IAU nader heeft toegelicht.

Conform regelgeving moet een IAU-verzoek via het Digitaal Verantwoordingsstelsel (DVS) worden ingediend. DVS bleek voor problemen te zorgen, zoals bijlagen die niet goed meekwamen, wat tot veel extra werk heeft geleid. In een aantal gevallen heeft de commissie er daarom mee moeten instemmen dat de aanvraag op een andere wijze werd ingediend, omdat alleen op deze wijze de tijdigheid van de aanvraag kon worden veilig gesteld. De commissie heeft herhaald dat DVS zo dient te functioneren dat dit voor gemeenten geen noemenswaardige problemen oplevert of dat anders moet worden overgegaan naar een andere wijze van indienen.

2.2.2 Beoordeling en advisering door de commissie

De commissie zag zich geconfronteerd met een toename van het aantal aanvragen over 2011. Om dit aantal te kunnen behandelen heeft de commissie naar haar werkwijze gekeken. Dit heeft geleid tot een verdere systematisering van de wijze van beoordeling.

Zo heeft de commissie meer nog dan eerdere jaren gebruik gemaakt van beschikbare gegevens van het CBS (zoals de bestandssamenstelling, in- en uitstroom en werkloosheidscijfers) en het UWV (zoals rapportages over arbeidsmarktregio's). Overigens bleek bij navraag dat de vacaturecijfers van het UWV beperkt bruikbaar waren. Vanaf april 2011 zijn ook internetvacatures aan de cijfers toegevoegd. Het is echter niet bekend hoe deze internetvacatures over de verschillende gemeenten verdeeld zijn. Hierdoor bleken de vacaturecijfers over 2010 niet zondermeer vergelijkbaar met die over 2011. Verder vormen de cijfers over het aantal niet werkende werkzoekenden een aandachtspunt. Veranderingen in het aantal kunnen verband houden met de situatie op de arbeidsmarkt, maar ook met de vraag in hoeverre werkzoekenden daadwerkelijk zijn ingeschreven bij het UWV.

Bij de beoordeling heeft de commissie de volgende stappen gevolgd.

Allereerst is bepaald of naar het oordeel van de commissie gesproken kan worden van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt. Bij gemeenten die niet aan een van de statistische arbeidsmarktcriteria voldoen is gekeken naar de argumenten van de gemeente in het licht van de landelijke en regionale (vooral COROP-gebied) situatie. Naast de door de gemeente aangeleverde informatie werd ondermeer gekeken naar de werkloosheids- en bestandsontwikkeling in de afgelopen jaren en het gevoerde beleid waar dit van invloed kan zijn op deze ontwikkelingen.

Wanneer een gemeente de gevolgen ondervindt van de slechte economische conjunctuur is dat op zichzelf voor de commissie geen reden geweest om de arbeidsmarktsituatie als uitzonderlijk aan te merken, omdat veel gemeenten geconfronteerd werden met deze slechte economische conjunctuur. Om die reden zijn argumenten als verminderde werkgelegenheid, mismatch tussen vraag en aanbod en minder kansen voor bijstandsgerechtigden op de arbeidsmarkt over het algemeen geen eigenstandige reden geweest om zondermeer tot uitzonderlijkheid van de arbeidsmarktsituatie te concluderen. Dit kan anders liggen wanneer het, meestal in combinatie met andere punten, onderscheidende argumenten voor een gemeente betreft.

Indien de argumenten van de gemeente niet terug te vinden waren in dit algemene beeld en de cijfers, was het minder aannemelijk dat sprake was van een uitzonderlijke arbeidsmarktsituatie. Als argumenten van de gemeente, eerdere oordeelsvorming en algemeen beeld een consistente lijn vormden, kon tot een conclusie van een uitzonderlijke arbeidsmarkt worden gekomen.

Wanneer de commissie niet tot de conclusie van een uitzonderlijke arbeidsmarktsituatie kon komen, speelt voor gemeenten tussen 10 en 40 duizend inwoners dat beleid en uitvoering van de gemeente desondanks aanleiding kunnen zijn voor een positief advies (de zogenoemde hardheidsclausule). Hiertoe heeft de commissie beoordeeld of beleid en uitvoering op orde zijn. Hierbij heeft de commissie extra gelet op de sturing. Zij vindt het van groot belang dat, vooral wanneer al langere tijd sprake was van tekorten, de gemeente dit tijdig heeft gesignaleerd en hierop adequate actie heeft ondernomen.

Bij gemeenten met meer dan 40.000 inwoners waarbij de commissie van oordeel was dat gesproken kon worden van een uitzonderlijke arbeidsmarktsituatie, heeft zij de Inspectie SZW verzocht beleid en uitvoering van die gemeenten te beoordelen. Evenals bij gemeenten met minder dan 40.000 inwoners vond de commissie het ook hier van belang dat een gemeente tijdig maatregelen heeft genomen indien al langer sprake was van tekorten.

Aangezien cijfers die een indicatie kunnen vormen voor uitzonderlijkheid van de arbeidsmarktsituatie (zoals in- en uitstroom en de bestandsontwikkeling) kunnen samenhangen met het door de gemeente gevoerde beleid, heeft de commissie de Inspectie in een aantal gevallen gevraagd om ook bij gemeenten met minder dan 40.000 inwoners onderzoek te doen naar beleid en uitvoering.

Bezien over de afgelopen jaren heeft de commissie aan de aanvragen van gemeenten gemerkt dat over het algemeen sprake is van een verdere professionalisering, bijvoorbeeld wat betreft het analyseren van oorzaken van tekorten en hoe deze terug te dringen. De commissie hecht veel waarde aan een dergelijke verdere ontwikkeling en streeft ernaar om hieraan met haar adviezen waar nodig bij te dragen. Zo heeft de commissie, waar dat aan de orde was, in haar advies aandachtspunten voor de toekomst meegegeven. In geval van een volgend IAU-verzoek zal de commissie, waar dat aan de orde is, bij haar beoordeling meewegen in hoeverre iets met de aandachtspunten is gedaan.

Verder heeft de commissie lering getrokken uit eerdere bezwaar- en beroepsprocedures. Bij het opstellen van de adviesteksten heeft de commissie rekening gehouden met de diverse punten die zijn gesignaleerd.

In 2012 zijn over 280 van de 288 verzoeken de adviezen uitgebracht. In januari 2013 zijn de resterende 8 adviezen uitgebracht. Het betrof gemeenten waarbij de commissie, mede gelet op het aantal verzoeken en de complexiteit van de beoordeling, eerst eind november aan de Inspectie SZW heeft kunnen verzoeken om onderzoek te doen naar beleid en uitvoering van die gemeenten.

3. Adviezen meerjarige aanvullende uitkering

3.1 Overzicht van verzoeken en uitgebrachte adviezen

In 2012 heeft de commissie 35 verzoeken ontvangen voor de MAU over de periode 2012 tot en met 2014.

In het kader van de pretoets is over 9 verzoeken negatief geadviseerd:

- bij 6 gemeenten kon worden vastgesteld dat het tekort, vanwege ex ante inperking en/of het feit dat de gemeente slechts deels met het objectief verdeelmodel te maken had, niet kon zijn veroorzaakt door een verdeelstoornis;
- bij 2 gemeenten was geen sprake van verwachte toekomstige tekorten van meer dan 2,5%;
- Bij 1 gemeente is tijdens de pre-toets voor het MAU-verzoek 2012-2014 gebleken dat het eerder ingediende MAU-verzoek 2011-2013 zou worden toegekend. Het MAU-verzoek 2012-2014 is daarom niet inhoudelijk in behandeling genomen.

Uit het onderzoek door APE naar het effect van een verdeelstoornis op het tekort is het volgende gebleken:

- Bij 14 gemeenten werd het tekort niet veroorzaakt door een verdeelstoornis;
- Bij 6 gemeenten lag het effect van een verdeelstoornis op het tekort tussen 0% en 5%. Bij de eerste lichting gemeenten waaraan een MAU is toegekend (2009-2011) was sprake van substantiële verdeelstoornissen. Later dienden zich ook situaties aan waarin slechts sprake was van marginale verdeelstoornissen, soms minder dan 1%. Situaties waarin, strak geredeneerd, naar de letter van de wet tot toekenning van de MAU gekomen zou moeten worden en waarin de gemeente de effecten van haar beleid en uitvoering zodanig diende te verbeteren dat het resterende deel van het tekort (soms meer dan 99%) binnen drie jaar moet zijn weggewerkt. Omdat de wet- en regelgeving niet voorzagen in een oplossing voor dit soort situaties, heeft de commissie in nauw overleg met gemeenten gezien welke oplossing zowel aansluit bij de essentie van de MAU als ook als reëel kan worden beschouwd voor de gemeente. Deze maatwerkoplossing heeft ertoe geleid dat in 1 geval wel een MAU-verzoek is doorgezet en in 5 gevallen de eindconclusie is getrokken dat geen sprake was van een verdeelstoornis, als gevolg waarvan de gemeente tot de doelgroep van de IAU zou kunnen gaan behoren. Komend jaar zal deze problematiek overigens niet meer spelen, omdat inmiddels in de regelgeving is vastgelegd dat geen recht op MAU bestaat indien het meerjarig tekort van de gemeente voor 5% of minder is veroorzaakt door een verdeelstoornis.”
- Bij 6 gemeenten is een verdeelstoornis van meer dan 5% geconstateerd en was de commissie van oordeel dat het verbeterplan voldoende maatregelen bevatte om het beïnvloedbare deel van het tekort in de komende periode geheel weg te werken.

In totaal zijn dus 7 positieve MAU-adviezen uitgebracht, waarvan bij 1 gemeente het effect van een verdeelstoornis op het tekort tussen 0% en 5% lag. Bij haar advisering over de hoogte van de eigen bijdrage van gemeenten is de commissie, evenals in voorgaande jaren, uitgegaan van de in de

Handleiding MAU beschreven uitgangspunten en de invulling die hieraan door de commissie is gegeven. Bij 3 van deze gemeenten was het effect van de verdeelstoornis (de door APE berekende verdeelstoornis plus een positieve beoordelingsmarge van 5%) op het tekort minder dan 25%. De commissie heeft geadviseerd om aan deze 3 gemeenten een MAU toe te kennen met een eigen bijdrage van 7,5%.

Bij 4 gemeenten lag het effect van de verdeelstoornis (de door APE berekende verdeelstoornis plus een positieve beoordelingsmarge van 5%) op het tekort tussen 25% en 75%. Voor deze gemeenten is geadviseerd een MAU toe te kennen met een eigen bijdrage van 5%..

3.2 Beoordeling voortgang verbeterplannen

Aan 9 gemeenten is de MAU voor de periode 2011-2013 toegekend. Dit betekent dat deze gemeenten over elk van de jaren 2012, 2013 en 2014 dienen te rapporteren over de geboekte voortgang ten aanzien van de in het verbeterplan opgenomen maatregelen ter terugdringing van het door de gemeente beïnvloedbaar geachte deel van het tekort. Van de gemeenten aan wie de MAU over de periode 2009-2011 is toegekend, waren er 3 gemeenten die een verbeterplan hebben moeten opstellen en die in 2012 hun voortgangsrapportage over 2011 hebben ingediend.

De commissie heeft in 2012 meer dan het jaar ervoor aandacht besteed aan de voortgangsrapportages. Dit had enerzijds te maken met het toegenomen aantal voortgangsrapportages (3 in 2011 en 12 in 2012). Anderzijds wilde de commissie, omdat de MAU berust op solidariteit tussen gemeenten, meer inzetten op de ontwikkeling bij gemeenten, ondermeer door bij haar beoordeling aan gemeenten aandachtspunten voor de toekomst mee te geven om tekorten verder terug te dringen.

De 12 voortgangsrapportages zijn op verzoek van de commissie door de Inspectie SZW geanalyseerd, waarna de commissie hierover heeft geoordeeld en haar advies aan SZW heeft uitgebracht.

De analyses van de Inspectie SZW leverden aandachtspunten op voor een aantal gemeenten. Het betrof bijvoorbeeld het herijken van het verbeterplan als gevolg van externe factoren zoals wetgeving, het aansluiten van de verantwoording op het verbeterplan, het inzicht geven in de financiële effecten van de door de gemeente benoemde maatregelen en het inzicht geven in de extra inspanning om de beoogde doelstellingen te realiseren.

De commissie meent dat er in alle gevallen voldoende aanleiding was om door te gaan met de verstrekking van een MAU. Wel zijn aan verschillende gemeenten aandachtspunten meegegeven, waar bij een volgende voortgangsrapportage in het bijzonder op gelet zal worden.

3.3 Bevindingen en aanbevelingen MAU

De commissie heeft geconstateerd dat het voor veel gemeenten lastig is om te bepalen of de gemeente tot de doelgroep van de MAU behoort en of de gemeente al dan niet in aanmerking kan komen voor de MAU, maar wel een verzoek moet hebben ingediend wil de gemeente de mogelijkheid om een IAU-verzoek in te dienen niet verliezen. De commissie heeft daarom veel aandacht besteed aan goede communicatie richting gemeenten, ondermeer via de website.

Eén van de voorwaarden om in aanmerking te kunnen komen voor de MAU 2012-2014 is dat het aannemelijk is dat in elk van de jaren 2012, 2013 en 2014 een tekort wordt verwacht van ten minste 2,5%. De commissie heeft geconstateerd dat het voor gemeenten soms lastig blijkt om een goede prognose van toekomstige tekorten te maken. Om een dergelijke prognose te kunnen maken gaat het namelijk niet alleen om het inschatten van de ontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven, maar vooral hoe de gemeente zich ontwikkelt ten opzichte van andere gemeenten. Bij de vaststelling van het macrobudget en bij de budgetverdeling zijn immers de landelijke ontwikkelingen van belang. Daarbij heeft ook meegespeeld dat in 2011 sprake was van een macrotekort, maar dat vanaf 2012 verwacht mocht worden dat op macroniveau budgetten en uitgaven aan elkaar gelijk zijn. Mogelijk had een aantal gemeenten hier bij de prognose meer rekening mee kunnen houden.

De commissie heeft geconstateerd dat in een aantal situaties tevoren kan worden vastgesteld dat een verdeelstoornis geen oorzaak kan zijn van het tekort. Bij de MAU-verzoeken over de periode 2013-2015 zal de commissie bezien wat gedaan kan worden om te voorkomen dat in een dergelijke situatie van een gemeente meer gevraagd wordt dan noodzakelijk is.

De ervaring uit eerdere jaren was dat veel gemeenten de berekening van de verdeelstoornis lastig te begrijpen vonden. De commissie heeft daarom in 2012 veel aandacht besteed aan de uitleg richting gemeenten. Zo heeft de commissie aan APE verzocht om in haar rapportages meer aandacht te besteden aan een heldere uitleg richting gemeenten van de systematiek en de wijze waarop het effect van mogelijke verdeelstoornissen op het tekort wordt berekend. Dit heeft geleid tot een verbeterde opzet van de rapportages. Ook is aan gemeenten de mogelijkheid geboden om nadere toelichting te krijgen op het rapport. Veel gemeenten hebben gebruik gemaakt van deze mogelijkheid en de gesprekken en/of schriftelijke toelichtingen hebben over het algemeen geleid tot meer begrip bij gemeenten. De daarbij door gemeenten gemaakte opmerkingen en suggesties worden zoveel mogelijk meegenomen bij de rapportages voor 2013.

In het vorige verslag constateerde de commissie dat de MAU leidt tot optimaliseren van gemeentelijk beleid en uitvoering. De commissie ziet zich dit jaar in die mening bevestigd. In het verlengde hiervan zijn met de Inspectie SZW tevoren goede afspraken gemaakt over de wijze waarop de inspectie haar bevindingen aan de commissie rapporteert. De commissie heeft verzocht extra aandacht te besteden aan de toereikendheid van het verbeterplan en de kwaliteit van de sturing (op het tekort). De commissie was zeer tevreden over de goede rapportages van de Inspectie en de doorlooptijd van de onderzoeken.

In 2012 is de evaluatie van de MAU door SZW afgerond. De gesignaleerde aandachtspunten zijn onder de aandacht gebracht van SZW die over het beleid met betrekking tot de MAU en IAU gaat en waar mogelijk meegenomen bij de evaluatie. Een en ander heeft geleid tot een aantal aanpassingen in de MAU voor 2013. Zo zal in 2013 aan gemeenten de mogelijkheid geboden worden om een verkort verzoek in te dienen (waarbij het opstellen van een verbeterplan in eerste instantie niet nodig is) als kan worden vastgesteld dat het tekort voor ten hoogste 5% kan zijn veroorzaakt door een verdeelstoornis of de gemeente voor de komende jaren geen tekorten van meer dan 2,5% verwacht. Ook zal aan gemeenten een handreiking beschikbaar worden gesteld die behulpzaam kan zijn bij het maken van een prognose van toekomstige tekorten.

4. Korte vooruitblik

De commissie verwacht dat in 2013 het accent van de werkzaamheden meer op de MAU dan de IAU zal liggen. Dit komt vooral door de aanpassingen in de regelgeving van de MAU en de verwachting dat het aantal MAU-verzoeken in 2013 zal toenemen. Verder zal de beoordeling van de voortgangsrapportages ook in 2013 een belangrijk aandachtspunt zijn.

Op dit moment bestaat de verwachting dat het aantal IAU-verzoeken aanmerkelijk kleiner zal zijn dan in 2012. Dit neemt niet weg dat doorontwikkeling van de beoordelingskaders ook in 2013 aandacht zal krijgen.

Bijlage 1: Regelgeving

Op grond van artikel 74 van de Wet werk en bijstand (WWB) kan aan een gemeente een incidentele- of een meerjarige aanvullende uitkering worden verstrekt, als de door de gemeente gemaakte kosten voor algemene bijstand (WWB en WIJ en levensonderhoud starters BBZ) en voor de uitkeringen op grond van de IOAW, IOAZ en WWIK hoger zijn dan het daarvoor verstrekte budget (d.w.z. de gebundelde uitkering op grond van artikel 69, eerste lid, WWB).

Artikel 73 van de WWB bepaalt dat er een onafhankelijke commissie is die tot taak heeft een oordeel te geven over een dergelijk verzoek.

De voorwaarden waaronder een verzoek voor een incidentele- of meerjarige aanvullende uitkering WWB kan worden ingediend en de criteria waarop de commissie een verzoek beoordeelt, zijn nader uitgewerkt in het Besluit WWB 2007 en in de Regeling WWB.

Incidentele aanvullende uitkering (IAU)

De IAU is bedoeld voor gemeenten die incidenteel meer dan 10 % tekort komen op het budget als bedoeld in artikel 69, eerste lid, WWB.

Voorwaarden voor toekenning van een incidentele aanvullende uitkering

1. Het verzoek is ingediend in de periode van 1 januari tot en met uiterlijk 31 juli (31 augustus indien sprake is van SiSa tussen medeoverheden) van het jaar, volgend op het jaar waarop de aanvraag betrekking heeft;
2. De gemeente heeft voldaan aan de gestelde vormvoorschriften;
3. In de gemeente is naar het oordeel van de commissie sprake van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt (geldt voor gemeenten met meer dan 10.000 inwoners);
4. De overschrijding van het toegekende budget is naar het oordeel van de commissie niet het gevolg van een onrechtmatige uitvoering van de wet;
5. De overschrijding van het toegekende budget is naar het oordeel van de commissie niet het gevolg van beleidskeuzen van, dan wel handelen door het college of de gemeenteraad. (Geldt voor gemeenten met meer dan 40.000 inwoners).
6. De gemeente kan geen aanspraak maken op een meerjarige aanvullende uitkering.

Voor gemeenten tussen de 10.000 en 40.000 inwoners kent de Regeling WWB een hardheidsclausule. Wanneer er naar het oordeel van de commissie geen sprake is van een uitzonderlijke situatie op de arbeidsmarkt, heeft de commissie de bevoegdheid om voor deze gemeenten het beleid en de uitvoering daarvan in haar oordeel te betrekken. Zij kan dan op grond van beleid en uitvoering alsnog tot een positief advies komen.

Meerjarige aanvullende uitkering (MAU)

De MAU is in eerste instantie bedoeld voor gemeenten die vanwege een verdeelstoornis in het objectief verdeelmodel, meerjarig tekort komen op hun budget als bedoeld in artikel 69, eerste lid, WWB.

Er is sprake van een verdeelstoornis als het verdeelmodel in de specifieke situatie van een gemeente zo uitwerkt dat de gemeente niet de uitkering ontvangt die zij objectief gezien nodig zou hebben voor een juiste uitvoering van de wet.

Voorwaarden voor toekenning van een meerjarige aanvullende uitkering (2012-2014)

1. De kosten van algemene bijstand en de overige inkomensvoorzieningen waarvoor het toegekende budget als bedoeld in artikel 69, eerste lid, WWB is bedoeld gedurende de drie kalenderjaren voorafgaand aan het jaar van het verzoek, het toegekende budget hebben overstegen met minimaal 2,5 procent plus een bij ministeriële regeling vast te stellen percentage (voor 2010 en 2011 is dat 4,2%). Bovendien dient er naar verwachting ook in het jaar van het verzoek en de twee jaren daarna een tekort te bestaan van minimaal 2,5 procent plus een bij ministeriële regeling vast te stellen percentage (vanaf 2012 is dat 0%);
2. Het verzoek is uiterlijk 31 maart van het eerste kalenderjaar waarop het verzoek betrekking heeft ontvangen door de Toetsingscommissie;
3. De gemeente heeft voldaan aan de gestelde vormvoorschriften
4. Het tekort op de gebundelde uitkering is naar het oordeel van de commissie:
  - a. in overwegende mate het gevolg van een verdeelstoornis, of;
  - b. het gevolg van een combinatie van een verdeelstoornis en de gemeentelijke uitvoering, of;
  - c. in overwegende mate het gevolg van de gemeentelijke uitvoering.

De hoogte van de uitkering

De commissie adviseert tevens over de hoogte van de eigen bijdrage van de gemeente. Zij heeft hierbij de keuze tussen een percentage van 2,5%, 5% of 7,5%. De commissie bepaalt dit percentage naar de mate waarin het tekort verklaard kan worden door een verdeelstoornis en in welke mate het tekort beïnvloed kan worden door beleid en uitvoering.

Bijlage 2: Kernoverzicht van IAU-verzoeken over 2011

Gemeente	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Aa en Hunze	25.785	3.085.498	3.494.847	-13,3%	100.799	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Aalburg	12.685	651.614	748.031	-14,8%	31.256	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Aalten	27.439	2.393.845	2.662.854	-11,2%	29.624	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Achtkarspelen	28.123	6.598.145	7.900.001	-19,7%	642.041	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Alblasserdam	19.208	2.557.738	3.004.787	-17,5%	191.276	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Albrandswaard	24.674	2.671.876	3.309.728	-23,9%	370.665	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Alkmaar	93.936	21.162.695	24.002.427	-13,4%	723.462	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Almelo	72.599	24.897.646	31.700.117	-27,3%	4.312.707	positief	positief	nee	nee	nee	ja	ja	positief
Almere	190.655	54.520.695	69.109.557	-26,8%	9.136.792	positief	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief
Amsterdam	779.808	462.370.164	541.205.667	-17,1%	32.598.487	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Anna Paulowna	14.260	1.341.731	1.694.818	-26,3%	218.914	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Apeldoorn	156.199	32.519.373	36.662.270	-12,7%	890.960	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Appingedam	12.090	3.329.723	3.879.285	-16,5%	216.590	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Assen	67.177	20.177.787	23.018.727	-14,1%	823.161	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief

Asten	16.296	1.915.460	2.116.330	-10,5%	9.324	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Baarn	24.379	3.265.651	3.865.109	-18,4%	272.893	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Barneveld	53.026	4.052.749	5.364.491	-32,4%	906.467	positief	positief	nee	nee	nee	ja	ja	positief
Bedum	10.495	1.214.935	1.452.574	-19,6%	116.145	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Beek	16.548	2.806.860	3.440.613	-22,6%	353.067	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Beemster	8.573	436.659	639.276	-46,4%	158.951	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Beesel	13.844	2.331.242	2.873.653	-23,3%	309.287	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Bergambacht	9.801	451.165	536.952	-19,0%	40.670	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Bergeijk	18.073	1.381.724	1.735.391	-25,6%	215.494	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Bergen (L.)	13.350	1.444.854	1.755.700	-21,5%	166.361	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Bergen op Zoom	66.074	15.078.768	18.162.661	-20,5%	1.576.016	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Berkelland	44.863	4.404.998	6.255.291	-42,0%	1.409.793	positief	positief	nee	nee	nee	ja	ja	positief
Bernisse	12.404	773.941	885.874	-14,5%	34.539	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Beuningen	25.507	3.234.033	3.690.442	-14,1%	133.006	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Beverwijk	39.329	7.973.753	9.147.490	-14,7%	376.362	positief	positief	nee	ja	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Binnenmaas	28.967	1.972.107	2.383.442	-20,9%	214.124	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Bladel	19.386	946.229	1.341.564	-41,8%	300.712	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief

Blaricum	8.959	647.037	880.346	-36,1%	168.606	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Bloemendaal	22.039	1.712.489	2.064.091	-20,5%	180.353	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Boarnsterhim	19.298	2.488.835	3.035.890	-22,0%	298.171	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Borger-Odoorn	25.941	3.672.408	5.103.881	-39,0%	1.064.232	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Borsele	22.707	1.761.772	2.364.224	-34,2%	426.274	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Boskoop	15.045	1.550.715	1.952.072	-25,9%	246.286	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Boxtel	30.280	3.384.642	4.259.364	-25,8%	536.257	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Brielle	15.978	1.426.699	1.821.093	-27,6%	251.724	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Brummen	21.219	2.491.036	2.843.533	-14,2%	103.394	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Bunnik	14.437	844.698	951.599	-12,7%	22.432	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Bussum	32.410	4.501.862	5.779.472	-28,4%	827.424	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Capelle aan den IJssel	66.104	21.180.703	24.514.324	-15,7%	1.215.551	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	nee	negatief
Castricum	34.593	1.768.987	2.670.357	-51,0%	724.471	positief	positief	ja	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Coevorden	36.067	8.419.230	10.089.991	-19,8%	828.838	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Cuijk	24.580	3.491.849	4.377.168	-25,4%	536.134	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Culemborg	27.584	5.168.924	6.567.653	-27,1%	881.836	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Dantumadiel	19.310	4.604.919	5.376.965	-16,8%	311.554	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief

De Bilt	42.049	4.357.743	5.431.104	-24,6%	637.587	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
De Wolden	23.637	1.674.379	2.137.946	-27,7%	296.129	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Delfzijl	26.567	8.878.202	9.950.177	-12,1%	184.155	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Den Helder	57.207	17.599.118	21.858.410	-24,2%	2.499.380	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Diemen	25.012	4.901.872	6.053.695	-23,5%	661.635	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Dinkelland	26.067	1.367.665	1.824.172	-33,4%	319.740	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief
Doesburg	11.636	3.260.345	3.712.028	-13,9%	125.648	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Doetinchem	56.037	10.605.808	13.093.348	-23,5%	1.426.960	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Dongen	25.101	2.498.230	3.082.058	-23,4%	334.005	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Dongeradeel	24.292	6.020.224	6.898.178	-14,6%	275.931	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Dordrecht	118.810	39.418.694	47.409.250	-20,3%	4.048.687	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	ja	positief
Drimmelen	26.477	1.437.796	1.685.854	-17,3%	104.279	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Dronten	40.164	6.634.398	8.135.307	-22,6%	837.469	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief
Druuten	18.097	1.830.965	2.249.769	-22,9%	235.708	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Duiven	25.550	3.284.578	3.839.517	-16,9%	226.481	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Echt-Susteren	32.264	4.994.068	6.042.690	-21,0%	549.216	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Edam-Volendam	28.583	1.979.807	2.283.795	-15,4%	106.007	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief

Ede	108.285	14.795.141	17.670.910	-19,4%	1.396.255	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	ja	positief
Eemnes	8.845	660.692	764.960	-15,8%	38.199	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Eemsmond	16.357	3.818.573	4.225.458	-10,7%	25.028	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Eersel	18.166	965.449	1.084.587	-12,3%	22.593	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Eijsden-Margraten	24.940	2.251.902	2.497.106	-10,9%	20.014	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Elburg	22.310	1.857.414	2.252.591	-21,3%	209.436	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Emmen	109.259	34.965.942	41.210.759	-17,9%	2.748.222	positief	positief	nee	nee	nee	ja	ja	positief
Enkhuizen	18.173	2.641.759	3.234.965	-22,5%	329.030	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Epe	32.875	3.719.413	4.476.010	-20,3%	384.655	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Ermelo	26.133	2.625.448	3.178.712	-21,1%	290.719	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Etten-Leur	41.800	6.214.272	7.051.849	-13,5%	216.150	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Ferwerderadiel	8.864	1.467.730	1.938.621	-32,1%	324.118	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Franekeradeel	20.755	4.029.944	5.291.528	-31,3%	858.590	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Gaasterlân-Sleat	10.225	782.483	1.003.247	-28,2%	142.515	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Geldermalsen	26.224	1.898.811	2.419.929	-27,4%	331.236	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Geldrop-Mierlo	38.389	6.020.825	8.082.696	-34,2%	1.459.789	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Gemert-Bakel	28.906	3.589.019	4.404.293	-22,7%	456.373	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief

Genneep	17.383	2.363.098	2.613.548	-10,6%	14.141	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Giessenlanden	14.427	599.584	785.790	-31,1%	126.248	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Gilze en Rijen	25.764	2.940.662	3.853.312	-31,0%	618.584	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Goedereede	11.409	727.697	854.687	-17,5%	54.220	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Goes	36.665	7.349.114	8.208.950	-11,7%	124.925	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Gorinchem	34.895	6.562.247	7.949.068	-21,1%	730.596	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Gouda	71.047	14.388.320	18.772.313	-30,5%	2.945.161	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Graafstroom	9.807	288.198	377.553	-31,0%	60.535	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Graft-De Rijp	6.483	280.238	383.482	-36,8%	75.220	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Groesbeek	18.870	2.995.735	3.595.624	-20,0%	300.316	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Grootegast	12.209	1.207.092	1.655.610	-37,2%	327.809	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Haaksbergen	24.448	2.925.456	3.483.812	-19,1%	265.811	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Haaren	13.630	552.808	696.351	-26,0%	88.263	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	5.432	457.998	695.725	-51,9%	191.927	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Halderberge	29.292	3.444.848	4.074.118	-18,3%	284.785	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Hardenberg	59.283	7.087.199	8.232.726	-16,2%	436.807	positief	positief	nee	nee	nee	ja	ja	positief
Harderwijk	44.932	6.711.516	8.446.441	-25,8%	1.063.774	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	nee	negatief

Hardinxveld-Giessendam	17.535	876.089	1.147.317	-31,0%	183.619	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Haren	18.515	2.005.723	2.494.962	-24,4%	288.667	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Harlingen	15.878	4.326.495	5.745.261	-32,8%	986.116	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Hattem	11.762	1.003.536	1.216.764	-21,2%	112.874	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Heemskerk	39.206	6.482.064	8.360.361	-29,0%	1.230.090	positief	positief	ja	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Heemstede	26.297	2.184.327	2.739.279	-25,4%	336.519	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Heerde	18.300	1.396.525	1.698.811	-21,6%	162.634	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Heerenveen	43.454	10.426.083	12.023.786	-15,3%	555.094	positief	positief	nee	ja	nee	n.v.t.	nee	negatief
Heerhugowaard	51.985	5.593.934	6.455.333	-15,4%	302.006	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	ja	positief
Heiloo	22.580	1.779.338	2.049.778	-15,2%	92.506	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Hendrik-Ido-Ambacht	27.616	1.838.491	2.389.397	-30,0%	367.057	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Hengelo	80.747	21.586.749	25.149.106	-16,5%	1.403.682	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
het Bildt	10.937	2.349.420	2.768.932	-17,9%	184.570	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Heusden	43.119	4.908.047	5.890.744	-20,0%	491.892	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	nee	negatief
Hillegom	20.627	1.854.366	2.255.241	-21,6%	215.439	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Hilvarenbeek	15.035	640.510	960.740	-50,0%	256.179	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Hof van Twente	35.573	3.348.339	3.770.372	-12,6%	87.199	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief

Hoogeveen	54.844	13.879.763	15.672.697	-12,9%	404.957	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Hoogezand-Sappemeer	34.814	12.490.149	16.043.061	-28,4%	2.303.898	positief	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief
Horst aan de Maas	41.814	3.293.939	4.082.885	-24,0%	459.552	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief
Houten	47.935	3.977.767	4.407.444	-10,8%	31.900	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Huizen	41.726	6.617.727	7.807.385	-18,0%	527.885	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Hulst	27.719	3.017.403	3.736.681	-23,8%	417.538	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Kaag en Braassem	25.744	1.375.024	1.609.023	-17,0%	96.496	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Koggenland	22.082	1.231.357	1.389.114	-12,8%	34.622	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Kollumerland en Nieuwkruisland	12.930	2.633.688	2.971.627	-12,8%	74.571	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Korendijk	10.848	586.134	681.254	-16,2%	36.506	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Krimpen aan den IJssel	28.626	3.484.033	4.769.775	-36,9%	937.339	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Laarbeek	21.532	1.849.761	2.174.145	-17,5%	139.408	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Langedijk	26.997	1.838.103	2.490.202	-35,5%	468.289	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Lansingerland	54.090	3.811.571	5.312.272	-39,4%	1.119.544	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Laren	11.418	640.015	923.065	-44,2%	219.048	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Leek	19.333	3.451.616	4.002.120	-15,9%	205.342	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Leerdam	20.692	2.893.195	3.264.123	-12,8%	81.608	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief

Leeuwarden	94.838	45.826.506	59.140.820	-29,1%	8.731.663	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Leeuwarderadeel	10.377	1.441.653	1.888.837	-31,0%	303.018	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Leiden	117.915	33.070.498	40.418.117	-22,2%	4.040.569	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Leiderdorp	26.609	3.026.071	3.873.173	-28,0%	544.495	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Leidschendam-Voorburg	72.068	17.917.486	20.687.635	-15,5%	978.400	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	nee	negatief
Lelystad	75.111	21.442.788	26.200.550	-22,2%	2.613.484	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	nee	negatief
Leudal	36.600	3.130.236	3.571.944	-14,1%	128.685	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Leusden	28.609	1.830.951	2.192.588	-19,8%	178.542	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Liesveld	9.746	458.623	531.990	-16,0%	27.505	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Lingewaard	45.589	5.063.221	6.402.432	-26,4%	832.889	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Lisse	22.685	1.579.747	2.086.179	-32,1%	348.457	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Littenseradiel	10.998	930.566	1.153.448	-24,0%	129.825	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Loon op Zand	22.973	2.048.803	2.570.158	-25,4%	316.474	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Lopik	14.121	810.099	947.351	-16,9%	56.242	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Losser	22.664	2.935.238	3.500.576	-19,3%	271.815	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Maasdonk	11.254	413.419	732.783	-77,2%	278.022	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Maasgouw	24.272	2.515.689	3.133.651	-24,6%	366.393	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief

Maassluis	31.910	7.948.925	10.574.667	-33,0%	1.830.850	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Menameradiel	13.774	1.402.723	1.877.099	-33,8%	334.103	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Menterwolde	12.385	3.132.131	3.456.575	-10,4%	11.231	positief	positief	nee	ja	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Meppel	32.511	6.860.013	8.201.765	-19,6%	655.751	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Middelburg	48.030	12.038.674	14.006.010	-16,3%	763.469	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Midden-Delfland	18.154	954.335	1.092.788	-14,5%	43.019	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Mill en Sint Hubert	11.000	981.024	1.090.294	-11,1%	11.168	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Millingen aan de Rijn	5.921	991.017	1.186.856	-19,8%	96.737	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Montferland	34.976	4.284.154	5.233.362	-22,2%	520.792	positief	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief
Montfoort	13.500	733.870	1.007.956	-37,3%	200.699	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Mook en Middelaar	7.947	828.100	1.085.180	-31,0%	174.270	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Muiden	6.499	874.444	1.248.431	-42,8%	286.542	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Naarden	17.185	1.477.961	1.847.688	-25,0%	221.931	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Neder-Betuwe	22.620	1.810.035	2.232.498	-23,3%	241.459	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Nederlek	13.994	1.477.344	1.923.912	-30,2%	298.834	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Nederweert	16.678	1.145.967	1.366.112	-19,2%	105.548	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Niedorp	12.222	925.362	1.025.478	-10,8%	7.580	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief

Nieuwkoop	26.988	1.578.108	1.935.025	-22,6%	199.106	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief
Nieuw-Lekkerland	9.541	856.648	1.007.493	-17,6%	65.181	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Nijmegen	164.223	70.947.813	79.418.776	-11,9%	1.376.181	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	ja	positief
Noord-Beveland	7.474	725.373	961.817	-32,6%	163.907	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Noordenveld	30.794	4.414.497	5.475.191	-24,0%	619.244	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Noordwijk	25.438	2.369.426	2.878.643	-21,5%	272.274	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Noordwijkerhout	15.601	1.098.047	1.326.968	-20,8%	119.116	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Nuenen, Gerwen en Nederwetten	22.242	3.342.156	4.127.632	-23,5%	451.260	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Nunspeet	26.685	2.150.252	2.414.932	-12,3%	49.655	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Oegstgeest	22.767	1.912.666	2.350.491	-22,9%	246.558	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Oirschot	17.845	904.959	1.148.721	-26,9%	153.266	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Oisterwijk	25.721	2.199.271	2.760.147	-25,5%	340.949	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Oldambt	39.396	13.294.560	15.484.323	-16,5%	860.307	positief	positief	nee	ja	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Oldebroek	22.659	1.547.580	1.738.759	-12,4%	36.421	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Oldenzaal	32.176	5.758.150	6.487.069	-12,7%	153.104	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Ommen	17.329	1.476.312	2.047.399	-38,7%	423.456	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Onderbanken	8.016	1.679.105	1.854.621	-10,5%	7.606	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief

Oosterhout	54.072	8.660.310	10.878.406	-25,6%	1.352.066	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	nee	negatief
Ooststellingwerf	26.004	4.477.599	5.770.217	-28,9%	844.858	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Oostzaan	9.114	527.495	709.934	-34,6%	129.689	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Opmeer	11.420	601.945	750.876	-24,7%	88.736	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Opsterland	29.991	5.394.730	6.834.569	-26,7%	900.366	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Oss	84.201	13.534.455	16.087.803	-18,9%	1.199.903	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Oud-Beijerland	23.536	2.101.564	2.548.007	-21,2%	236.287	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Ouderkerk	8.141	395.001	581.320	-47,2%	146.819	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Oudewater	9.815	523.653	778.989	-48,8%	202.971	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Papendrecht	31.883	4.111.503	5.226.327	-27,1%	703.674	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Peel en Maas	43.188	3.614.925	4.039.694	-11,8%	63.277	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Pekela	12.954	4.100.857	4.853.840	-18,4%	342.897	positief	positief	ja	ja	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Putten	23.746	1.684.357	1.883.581	-11,8%	30.788	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Raalte	36.688	3.397.443	3.908.270	-15,0%	171.082	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Reimerswaal	21.614	2.018.981	2.306.928	-14,3%	86.049	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Renkum	31.559	4.916.712	6.506.612	-32,3%	1.098.229	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Reusel-De Mierden	12.606	556.538	930.256	-67,2%	318.064	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief

Rheden	43.982	8.168.203	9.965.255	-22,0%	980.232	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	ja	positief
Ridderkerk	44.889	6.843.855	8.202.451	-19,9%	674.211	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Rijnwaarden	11.010	1.653.969	1.956.002	-18,3%	136.636	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Rijnwoude	18.465	1.030.298	1.254.051	-21,7%	120.723	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Rijssen-Holten	37.433	2.876.412	3.373.215	-17,3%	209.162	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Roosendaal	77.541	12.721.412	16.895.704	-32,8%	2.902.151	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Rotterdam	610.386	408.095.898	498.863.659	-22,2%	49.958.171	positief	negatief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	negatief
Rozendaal	1.512	31.697	56.317	-77,7%	21.451	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Rucphen	22.430	3.288.837	3.712.866	-12,9%	95.146	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Schermer	5.359	354.053	550.117	-55,4%	160.659	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Scherpenzeel	9.327	321.806	402.334	-25,0%	48.348	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Schiedam	75.718	28.857.160	34.501.711	-19,6%	2.758.835	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Schiermonnikoog	957	26.724	70.938	-165,4%	41.542	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Schijndel	23.044	1.801.345	2.419.078	-34,3%	437.598	positief	positief	nee	nee	nee	nee	nee	negatief
Schinnen	13.408	2.168.715	2.456.636	-13,3%	71.049	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Schoonhoven	11.922	1.757.357	2.279.158	-29,7%	346.065	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Schouwen-Duiveland	34.203	3.216.356	3.890.575	-21,0%	352.583	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief

's-Gravenhage	495.083	248.679.628	290.802.826	-16,9%	17.255.235	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	ja	positief
Sint-Oedenrode	17.818	1.053.919	1.270.707	-20,6%	111.396	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Skarsterlân	27.376	3.236.709	4.417.733	-36,5%	857.353	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Sliedrecht	24.061	3.472.201	4.153.639	-19,6%	334.218	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Slochteren	15.546	1.868.868	2.551.659	-36,5%	495.904	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Sluis	23.979	2.973.771	3.415.075	-14,8%	143.927	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Smallingerland	55.436	15.683.034	21.080.293	-34,4%	3.828.955	positief	positief	nee	ja	nee	n.v.t.	ja	positief
Soest	45.611	6.583.265	7.965.948	-21,0%	724.356	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	nee	negatief
Someren	18.317	2.040.068	2.563.714	-25,7%	319.639	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Son en Breugel	15.653	1.747.450	2.036.413	-16,5%	114.218	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Stadskanaal	33.122	10.188.874	11.378.550	-11,7%	170.789	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Staphorst	16.179	847.383	1.049.956	-23,9%	117.834	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Steenwijkerland	43.281	7.038.547	8.917.089	-26,7%	1.174.687	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	nee	negatief
Stichtse Vecht	63.050	6.271.345	7.592.401	-21,1%	693.921	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Strijen	8.868	614.129	766.894	-24,9%	91.352	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Súdwest Fryslân	82.445	17.971.843	20.735.041	-15,4%	966.014	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Ten Boer	7.454	563.115	814.166	-44,6%	194.739	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief

Tholen	25.489	2.547.974	3.370.150	-32,3%	567.379	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Tiel	41.181	9.908.427	12.159.376	-22,7%	1.260.106	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Tubbergen	21.171	1.163.300	1.339.400	-15,1%	59.770	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Twenterand	33.727	4.152.090	5.209.015	-25,5%	641.716	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Tynaarlo	32.450	3.755.214	4.377.591	-16,6%	246.855	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Tytsjerksteradiel	32.178	4.470.179	5.674.240	-26,9%	757.043	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Ubbergen	9.358	1.346.706	1.562.407	-16,0%	81.031	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Uitgeest	12.819	739.918	881.971	-19,2%	68.061	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Urk	18.678	1.081.963	1.288.427	-19,1%	98.267	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Utrechtse Heuvelrug	48.726	4.549.502	5.359.423	-17,8%	354.970	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Valkenburg aan de Geul	17.024	3.406.324	3.957.239	-16,2%	210.283	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Valkenswaard	30.622	5.426.089	6.300.113	-16,1%	331.415	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Veendam	27.981	8.290.349	10.357.952	-24,9%	1.238.568	positief	positief	ja	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Veere	21.926	1.404.335	1.862.545	-32,6%	317.777	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Veghel	37.476	3.355.941	3.829.082	-14,1%	137.547	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Velsen	67.347	10.937.297	13.774.967	-25,9%	1.743.940	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	ja	positief
Vlaardingen	71.269	23.686.577	27.965.368	-18,1%	1.910.134	positief	positief	nee	nee	nee	ja	ja	positief

Vlagtwedde	16.290	1.276.278	1.879.078	-47,2%	475.172	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Vlissingen	44.536	14.915.828	18.393.569	-23,3%	1.986.158	positief	positief	nee	nee	nee	nee	n.v.t.	negatief
Vlist	9.806	552.680	728.371	-31,8%	120.423	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Voerendaal	12.664	1.466.526	1.884.711	-28,5%	271.533	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Voorschoten	23.865	2.230.011	3.121.073	-40,0%	668.061	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Vught	25.654	2.828.950	3.471.904	-22,7%	360.059	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Waalwijk	46.211	6.664.177	7.599.599	-14,0%	269.005	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	nee	negatief
Wassenaar	25.830	3.083.977	3.804.968	-23,4%	412.594	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Weesp	17.987	3.438.070	4.143.470	-20,5%	361.593	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Werkendam	26.353	1.773.048	2.026.309	-14,3%	75.957	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
West Maas en Waal	18.301	1.532.762	1.774.942	-15,8%	88.904	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Westerveld	19.365	2.249.279	2.880.506	-28,1%	406.299	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Westervoort	15.336	3.238.176	4.086.790	-26,2%	524.796	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Westland	99.776	9.427.422	11.037.556	-17,1%	667.391	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Weststellingwerf	25.846	4.338.893	5.330.502	-22,9%	557.720	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Wierden	23.630	2.052.754	2.405.236	-17,2%	147.207	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Wieringermeer	12.576	1.146.816	1.296.316	-13,0%	34.818	positief	positief	Nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief

Wijdmeren	23.312	1.783.237	2.183.053	-22,4%	221.492	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Winsum	14.054	2.374.308	2.983.531	-25,7%	371.792	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Woensdrecht	21.682	2.782.962	3.480.885	-25,1%	419.626	positief	positief	nee	nee	nee	nee	ja	positief
Woerden	49.748	4.395.172	5.618.705	-27,8%	784.016	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Wormerland	15.801	1.733.831	2.274.143	-31,2%	366.929	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Woudrichem	14.423	858.674	1.150.425	-34,0%	205.883	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zaltbommel	26.643	2.650.895	3.024.161	-14,1%	108.176	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zederik	13.342	698.139	825.963	-18,3%	58.010	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zeevang	6.350	417.911	569.891	-36,4%	110.189	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zeewolde	21.106	2.135.663	2.910.155	-36,3%	560.206	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zevenaar	32.234	5.187.301	6.065.865	-16,9%	359.834	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zijpe	11.577	891.476	1.222.668	-37,2%	242.045	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Zoeterwoude	8.130	254.653	536.183	-110,6%	256.064	positief	positief	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zuidhorn	18.631	1.846.518	2.328.905	-26,1%	297.735	positief	positief	ja	nee	nee	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zuidplas	40.521	4.061.975	4.987.393	-22,8%	519.221	positief	positief	ja	nee	ja	n.v.t.	ja	positief
Zundert	21.163	1.440.055	1.772.565	-23,1%	188.505	positief	positief	nee	nee	ja	n.v.t.	n.v.t.	positief
Zutphen	47.084	12.230.943	15.115.488	-23,6%	1.661.451	positief	positief	nee	nee	nee	ja	ja	positief

Zwartewaterland	22.018	1.418.211	1.796.066	-26,6%	236.034	positief	positief	nee	nee	nee	ja	n.v.t.	positief
Zwijndrecht	44.445	8.175.059	10.384.646	-27,0%	1.392.081	positief	positief	nee	ja	ja	n.v.t.	ja	positief

Legenda

- 1 = aantal inwoners per 1 januari 2011
- 2 = toegekend budget als bedoeld in artikel 69 WWB
- 3 = kosten algemene bijstand in 2011
- 4 = tekort WWB als % van het toegekende budget
- 5 = kosten van algemene bijstand in 2011 waarvoor een aanvullende uitkering kon worden verstrekt
- 6 = oordeel over het recht op IAU
- 7 = oordeel van de Inspectie SZW over de financiële rechtmatigheid van de uitvoering van de WWB
- 8 = uitzonderlijke situatie arbeidsmarkt o.b.v. het WWB-criterium
- 9 = uitzonderlijke situatie arbeidsmarkt o.b.v. het WBB-criterium
- 10 = uitzonderlijke situatie arbeidsmarkt o.b.v. het NWW-criterium
- 11 = uitzonderlijke situatie arbeidsmarkt o.b.v. overige informatie
- 12 = oordeel over beleid en uitvoering
- 13 = advies van de toetsingscommissie

Bijlage 3: Kernoverzicht MAU-verzoeken 2012-2014

Gemeentenaam	1	2	3	4	5	6	7
Aa en Hunze	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Achtkarspelen	ja	ja	nee	n.v.t.	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Almelo	ja	ja	ja	ja	positief	positief	7,5%
Barneveld	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Berkelland	ja	ja	ja	ja	positief	positief	5,0%
Bernheze	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Binnenmaas	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Bussum	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Capelle aan den IJssel	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Coevorden	ja	ja	ja	ja	positief	positief	5,0%
Deurne	ja	ja	ja	ja	positief	positief	7,5%
Drimmelen	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Dronten	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Duiven	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Echt-Susteren	ja	ja	ja	ja	positief	positief	5,0%
Emmen	ja	ja	ja	ja	positief	positief	7,5%
Haarlemmermeer	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Helmond*	ja	ja	ja	n.v.t.	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Hoogezand-Sappemeer	ja	ja	ja	ja	positief	positief	5,0%
Horst aan de Maas	ja	ja	nee	n.v.t.	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Houten	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Lochem	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Medemblik	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Meppel	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.

Noordenveld	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Nunspeet	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Oisterwijk	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Oldenzaal	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Ooststellingwerf	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Skarsterlân	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Tytsjerksteradiel	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Valkenswaard	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Venray	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Weststellingwerf	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.
Zaltbommel	ja	ja	ja	nee	n.v.t.	negatief	n.v.t.

*Op het moment van indiening van het verzoek was nog niet bekend hoe beslist zou worden op het MAU-verzoek over de periode 2011-2013. In de loop van 2012 is genoemd verzoek toegekend.

Legenda

- 1 = gemeente had in elk van de jaren 2009-2011 met het objectief verdeelmodel te maken
- 2 = tekort lag in elk van de jaren 2009-2011 boven de drempelwaarden
- 3 = verwacht tekort ligt in elk van de jaren 2012-2014 boven de drempelwaarde
- 4 = tekort wordt mede veroorzaakt door een verdeelstoornis
- 5 = oordeel over het verbeterplan
- 6 = advies van de toetsingscommissie
- 7 = eigen bijdrage gemeente